

አማራና ትግሬ

«ሕውሓትና ትግሬወችን በማዳከምና በፌደራል መንግስትና በጠቅላላው በኢትዮጵያ ፖለቲካ የነበራቸውን ሚና ዝቅ እንዲልና ልካቸውን እንዲያቁ ካደረግን በኋላ አማራና ትግሬይ በቀጣይ እንዲናቆሩ ማድረግ ነው።» ጃዋር ሙሐመድ

«አሮማራ ታክቲክ እንጅ ስትራቴጅ አይደለም።» ሕዝቅኤል ጋቢሳ
አሮትግሬስ?

አማራና ትግሬ በጥቅል ሐበሻ
ርስበርስ ተናክሰህ በምክኒያት ተልካሻ
ስትዳክምለት በስተመጨረሻ
ቁርጥምጥም አድርጎ የቦረና ውሻ
ለሃች ይቀብርሃል እሱፍ ኡመር ዋሻ።

ሐበሻ ትግሬ ሆይ የመቀሌ አስመራ
ተጠየቅ እንጠይቅ መልሰልን አውራ፤
ካበሻ ወንድምህ ከአማራ ጋራ
ከቶ ምን አረገው ጥልህን መራራ?

ሐይማኖት ነው ባህል፤ ቋንቋ ወይስ ፊደል
የቱ ነው ምክኒያትህ ለማይታረቅ ጥል?

በስልጣን የመጣን በስልጣን የሚገል
ያማራ፤ አሮሞ የትግሬ ቅልቅል
የሆነ ገዥ መደብ ለሠራብህ በደል
ተጠያቂ አድርገህ አንዱን በመነጠል
ለምን ትጠላለህ አማራን በጥቅል?

አተርፋለሁ ብለህ ባማራ ኪሳራ
ሰብአዊነት ከሌለው ቅንጣት ከማይራራ
አነግ ከተሰኘ አረመኔ ጋራ
እንዴት ታስባለህ መሻረክ ለሣራ?

አንተን ከፊት አርጎ ራሱን ከኋላ
ባንተ ተጋድሎ ጥላና ከለላ
ምኞቱ ተሳክቶ አማራን ቢበላ፤

እርኩስ ስለሆነ ሆዱ የማይሞላ
ወዲያው ይጀምራል አንተኑ ጉንተላ።።

የጠላቴ ጠላት የሚሉት ዘይቤ ደንብ
ተማምሎም እንኳን በየወንዙ ጣገብ
ኋላና ፊት መሄድ ለሚፈራራ ጅብ
አይሰራም ለአነግ ለመንጋው ስብስብ።።

ስለማይሆንለት ማሸነፍ ተዋግቶ
አንደኛውን ባንዱ ክፉኛ አስመትቶ
ጦቢያን ሊቆጣጠር ሊታይባት ሳልቶ፤
ኦሮማራ እንዳለ ትግራይን ለማግለል
ኦሮትግሬ ብሏል አማራን ለመግደል።።

አባቱ የጥንቱ ዘላኑ አለሌ
ምንትሴውን ገልቦ ሲገርፈው ሱማሌ
እግሬ አውጭኝ በማለት አንጠልጥሎ ጡሌ
ግራኝ በጋጠጠው ያበሻ መስክ ጨሌ
ሲስፋፋ እንዳረገው ጀምሮ ከባሌ፤
ልጁም የዘመኑ አረመኔው ጃሌ
በድንገት አደጋ ጥሎ በቀበሌ
ከመግደል በስተቀር ሕፃን ሸማግሌ፤
ፊት ለፊት ተፋልሞ ከሚባል እገሌ
አሸንፎ እማያቅ በነፍጥ ወይ በጊሌ
እዚህ ግባ እማይሉት ነበረ አልባሌ።።

ዛሬ ግን ገነነ እድሜ ለትሕነግ
ያምደጽዮን ርስት ነው ብሎ የአነግ
ኦሮምያ ብሎት ባገር ስም ማዕረግ
ስላመቻቸለት ያሻውን እንዲያደርግ።።

አጼ ልብነ ድንግል ይዞ ብቻ ጋሻ
ግራኝን ለመርዳት ከመጣ ወጠምሻ
በመድፍ ከታገዘ ከቱርክ ጦር ባሻ
የተፋለመበት እየመራ አበሻ፤
ታላቁ ጦርሜዳ ያ ሸንብራ ቁሬ

ስሙ ተለውጦ ዱከም ሁኗል ዛሬ።

ከሚሴም ገነነ ተረስቶ ምድረገኝ
አስታውሶ እሚያነሳው ጀግና እስከሚገኝ።

ጦቢያ በእምንቷ እጇን ስትዘረጋ
ፈጣሪ መልሶ ፊቱን ወደሷጋ
የላከላት እንደሁ ዳግማዊ አባነጋ፤
አሩሲና ከፋ፤ ወሎና ወለጋ
በቀድሞ ስማቸው ይለብሳሉ ጸጋ።

ኢምንት ነን እንጅ ግዙፉን ለመክሰስ
ምኒሊክ እምየን የምንችል ለመውቀስ፤
ለገዳ ወረርሽኝ ሳይሰጡ ሙሉ ፈውስ
ወረኢሉ ወረምንትስ፤ ለገጣፎ ለገምንትስ
ሰላሌ፤ ጉለሌ፤ ቡልቡላ ቅብጥርስ
የተሰኙት ስሞች ከዘር ጭፍጨፋ መልስ፤
ሁነው ጠባሳዎች የተስፋፊዎች ቅርስ
በመቅረታቸው ነው እስከዛሬ ድረስ።

**በኦሮምኛ ቃል ያለ ተሰይሞ
በሚያስብል ደረጃ ሁሉም አስቀድሞ
አይደለም ኦሮም ወይም የኦሮም።**

በስሙ ኦሮም ከሆነው ሕዝብ ላይ
ዘጠና በመቶ ወይም ከዚያ በላይ
በደሙ ያይደለ ብሔሩን የረሳ
ወይ ጉዲፈቻ ነው አለያም ሞጋሳ።

አንዳርጋቸው ብሎ ቢከተል ቂጢሳ
ቂጢሳን ከማለት የኦሮም ጎሳ
ይበልጥ ያሳምናል ማለት ነው ሞጋሳ።

መቸና የት እንደሁ ሳይገልጽ ሰውሮ
የኦሮምን ጥያቄ በደልና ሮሮ
ተረክቤያለሁኝ አንድ ባንድ ተቆጥሮ
ብሎ የነገረን ለሚች ዘሆሮ፤

ሐረጉ ቢመዘዝ በደም ትንታኔ
የመሆን እድሉ ከረዩ በረኔ
እጅግ ያነሰ ነው ከመሆን ብቸኔ።

ካስፈለገም ደግሞ እንደው በደፈና
በመመልከት ብቻ የደሙን ወዘና
ምንም እንደሌለው ከወደ በረና
መናገር ይቻላል በሙሉ ልቦና።

ስለዚህ ለሚቾ ኢጅሌ መገርሳ
ተረከብኩ ያለውን ጥያቄ ሲያነሳ፤
የበረና ውልዱ ሳለ የምጣዱ
አትንጣጣ በሉት አንተ የሰፊዱ።

ዲኔግዴ፣ ጉብና ቢቂላ ወይ ባልቻ
አሮሞ ነው ብሎ በመጠርያው ብቻ
አነግ ያደረገው የታሪክ መጫወቻ፤
አብዛኛው ቢታይ በደም መመልከቻ
ወላጆቹ ታርደው በማንጫ ዘመቻ
የተለወጠ ነው ወደ ጉዲፈቻ።

ጉዲፈቻ ደግሞ በመሆኑ ገርባ
ከገርባ በስተቀር ሌላ እንዳያገባ
ስለሚከለክል በገዳ ድነባ
ደሙ የለበትም ጠብታ የሉባ።

አሮሞን ስናየው በዚህ ረገድ ዓይን
መሆን ይቅርና የጦቢያ ብዙሃን
እጅግ ያነሰ ነው ከሁሉም ሕዳጣን።

ከጦቢያ ብሔሮች እሱ ተነጥሎ
መከለል ካለበት የብቻው ተብሎ
ሞያሌም ይበዛል ይሰጠው ተከፍሎ።

በግራኝ ወረራ እንደታየው ዓይነት
እንደገና ደግሞ ባብይ አህመድ መተት፤
አበሻ ሲዳከም ብቻ የሚከሰት

የአሮሞ መስፋፋት ነው እንደ ፓራሳይት።

ስለዚህ የጦቢያ መሠረተ ችግር
ያበሻ መዳከም እንጅ በመቃቃር
መቸም ሁኖ አያቅም የጠላት መጠንከር።

ከጠላቶች ደግሞ አነገሻን መሳይ
ሙሉ ጥንካሬው ነውና ባንዳ ላይ፤
ባንዳ ከሐበሻ ከተለቃቀመ
አነግ አለቀለት አበቃ አከተመ፤
የገዳው ታማሚ በግዱ ታከመ
ዓይኖቹን ገለጠ ቅዠቱን አቆመ።

ይቅር ተባብለው ለትናንቱ ዛሬ
ድርና ማግ ሁነው አማራና ትግሬ
ድነው እንዲያድኑ ጦቢያን ከኬኛ አውሬ፤
የሁለቱም ባንዶች ብአዴን ወያኔ
ባስቸኳይ ይመቱ ባስፈላጊ አዳፍኔ።

የትግሬና አማራ በእሳት መንገብገብ
የአሮሞ እዳር ሁኖ እሳቱን ማራገብ
እንዲህ ይመሰላል ባንበሶችና ጅብ።

በእኔ ነግስ እኔ ነግስ ውጊያ በመቀስቀስ
አንበሳና አንበሳ ተፋልመው እርስ በርስ
አንደኛው ድል ሆኖ የሞት ጽዋ ሲቀምስ
ሌላኛው ሲያጣጥር ግቢ ነፍስ ውጭ ነፍስ፤
የሞተን ተራምዶ የቆሰለን ገድሎ ጅብ ሆነ ንጉስ።

ያገርህ፣ የምነትህ፣ ያንተነትህ ዳራ
ባንድኛችሁ እንኳ እንዲኖር ሲጠራ
ሳትጋደል በፊት ከወንድምህ ጋራ
የጋራ ጠላትህ መሞቱን አጣራ።

መስፍን አረጋ
mesfin.arega@gmail.com